

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 28 października 2021 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych –
Dyrektywa 2014/42/UE – Zakres stosowania – Ustawodawstwo krajowe przewidujące
konfiskatę nielegalnie nabytego mienia w braku skazania za przestępstwo

W sprawie C-319/19

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie
prejudycjalnym, złożony przez Sofijski gradski sad (sąd miejski w Sofii, Bułgaria) postanowieniem
z dnia 2 kwietnia 2019 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 17 kwietnia 2019 r.,
w postępowaniu:

**Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto
imushtestvo**

przeciwko

ZV,

AX,

„Meditinski tsentar po dermatologia i esteticzna meditsina PRIMA DERM” OOD,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Prechal, prezes drugiej izby, pełniąca obowiązki prezesa trzeciej izby, J. Passer,
F. Biltgen, L.S. Rossi (sprawozdawczynie) i M.N. Wahl, sędziowie,

rzecznik generalny: A. Rantos,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto
imushtestvo – S. Tsatsarov,

* Język postępowania: bułgarski.

- w imieniu ZV, AX i „Meditsinski tsentar po dermatologia i esteticzna meditsina PRIMA DERM” OOD – S. Kostov i G. Atanasov, advokati,
- w imieniu rządu bułgarskiego – T. Mitova i M. Georgieva, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu czeskiego – M. Smolek, J. Vlácil i T. Machovičová, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej – początkowo N. Nikolova, I. Zaloguín i M. Wilderspin, a następnie N. Nikolova i I. Zaloguín, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie zabezpieczenia i konfiskaty narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z przestępstwa w Unii Europejskiej (Dz.U. 2014, L 127, s. 39), a także art. 17 i 48 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu między Komisją za protivodeystvie na koruptyyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo (komisją ds. przeciwdziałania korupcji i konfiskaty mienia uzyskanego niezgodnie z prawem, Bułgaria) (zwaną dalej „komisją ds. konfiskaty mienia”) a ZV, AX i „Meditsinski tsentar po dermatologia i esteticzna meditsina PRIMA DERM” OOD, dotyczącego wniosku o konfiskatę mienia, które miało być nabyte nielegalnie przez ZV i członków jej rodziny.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motywy 9, 15 i 22 dyrektywy 2014/42 stanowią:
„(9) Celem niniejszej dyrektywy jest zmiana i rozszerzenie zakresu [decyzji ramowej Rady 2001/500/WSiSW z dnia 26 czerwca 2001 r. w sprawie prania brudnych pieniędzy oraz identyfikacji, wykrywania, zamrożenia, zajęcia i konfiskaty narzędzi oraz zysków dochodów pochodzących z przestępstwa (Dz.U. 2001, L 182, s. 1)] i [decyzji ramowej Rady 2005/212/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie konfiskaty korzyści, narzędzi i mienia pochodzących z przestępstwa (Dz.U. 2005, L 68, s. 49)]. Te decyzje ramowe powinny zostać częściowo zastąpione w odniesieniu do państw członkowskich związanych niniejszą dyrektywą.

[...]

(15) Należy wprowadzić możliwość konfiskowania narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z przestępstwa lub mienia, którego wartość odpowiada wartości takich narzędzi lub korzyści, pod warunkiem że w odniesieniu do danego przestępstwa wydany zostanie prawomocny wyrok skazujący. Taki prawomocny wyrok skazujący może również zostać wydany w wyniku postępowania zaocznego. [...]

[...]

(22) Niniejsza dyrektywa określa zasady minimalne. Nie uniemożliwia państwom członkowskim wprowadzenia szerszych uprawnień w ich prawie krajowym, na przykład w odniesieniu do ich zasad dotyczących dowodów”.

4 Artykuł 1 ust. 1 tej dyrektywy stanowi:

„Niniejsza dyrektywa określa minimalne zasady dotyczące zabezpieczania mienia w celu ewentualnej późniejszej konfiskaty oraz zasady dotyczące konfiskaty mienia w sprawach karnych”.

5 Artykuł 3 wspomnianej dyrektywy ma następujące brzmienie:

„Niniejszą dyrektywę stosuje się do przestępstw objętych następującymi aktami prawnymi:

a) Konwencja, sporządzona na podstawie artykułu K.3 ust. 2 lit. c) Traktatu o Unii Europejskiej, w sprawie zwalczania korupcji urzędników Wspólnot Europejskich i urzędników państw członkowskich Unii Europejskiej [Dz.U. 1997, C 195, s. 1] [...]”.

6 Artykuł 4 tej dyrektywy, zatytułowany „Konfiskata”, w ust. 1 stanowi:

„Państwa członkowskie podejmują niezbędne środki w celu umożliwienia konfiskaty, w całości lub w części, narzędzi i korzyści lub mienia, którego wartość odpowiada takim narzędziom lub korzyściom, w przypadku wydania prawomocnego wyroku skazującego za przestępstwo, przy czym może być to również wyrok wydany w wyniku postępowania zaocznego”.

Prawo bułgarskie

7 Zakon za otnemane v polza na darzhavata na nezakono pridobito imushtestvo (ustawa o konfiskacie na rzecz państwa mienia nabytego nielegalnie) (DV nr 38 z dnia 18 maja 2012 r., zwana dalej „ustawą o konfiskacie mienia z 2012 r.”), która weszła w życie w dniu 19 listopada 2012 r., została uchylona przez Zakon za protivodeystvie na korupsiata i za otnemane na nezakono pridobitoto imushestvo (ustawę o zwalczaniu korupcji i konfiskacie mienia nabytego nielegalnie) (DV nr 7 z dnia 19 stycznia 2018 r.), jednakże, jak uściślił sąd odsyłający we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, w niniejszej sprawie nadal ma ona zastosowanie *ratione temporis*.

8 Artykuł 1 ustawy o konfiskacie mienia z 2012 r. stanowił:

„1) Niniejsza ustawa reguluje warunki i tryb konfiskaty przez państwo mienia nabytego nielegalnie.

2) Mienie, o którym mowa w ust. 1, oznacza mienie, którego legalne nabycie nie może być stwierdzone zgodnie z prawem”.

9 Artykuł 2 tej ustawy stanowił:

„Postępowanie na podstawie niniejszej ustawy prowadzi się niezależnie od postępowania karnego toczącego się przeciwko osobie objętej dochodzeniem lub związanym z nią osobom”.

10 Artykuł 22 ust. 1 wspomnianej ustawy stanowił:

„Dochodzenie określone w art. 21 ust. 2 wszczyna się na podstawie decyzji dyrektora odpowiedniej terytorialnej dyrekcji, gdy daną osobę oskarżono o popełnienie przestępstwa określonego w następujących przepisach:

[...]

8. artykuły 201–203;

[...]

20. artykuły 282, 283 i 283a;

[...]

Nakazatelen kodeks [kodeksu karnego]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 11 W dniu 5 maja 2015 r. Voенно okrazhna prokuratura – Sofia (prokuratura wojskowa w okręgu Sofia, Bułgaria) powiadomiła komisję ds. konfiskaty mienia o tym, że przeciwko ZV wszczęto ściganie karne w odniesieniu do przestępstwa przewidzianego w art. 282 ust. 2 zdanie pierwsze kodeksu karnego w związku z art. 282 ust. 1 tego kodeksu.
- 12 Ścisłej, ZV jest ścigana za to, że w okresie od dnia 29 listopada 2004 r. do dnia 10 września 2014 r., jako urzędnik kierujący departamentem dermatologii, wenerologii i alergologii Voennomeditsinska akademija (wojskowej akademii medycznej) w Sofii (Bułgaria), dokonała szeregu czynności przekraczających przyznane jej uprawnienia w celu uzyskania korzyści majątkowej dla niej samej lub dla spółki DERMA PRIM-MK OOD, w której to spółce posiadała większościowy udział.
- 13 Postępowanie karne przeciwko ZV toczy się aktualnie przed Sofijski voenen sad (sądem wojskowym w Sofii, Bułgaria).
- 14 Na podstawie powiadomienia prokuratury wojskowej w okręgu Sofia komisja ds. konfiskaty mienia wszczęła dochodzenie w odniesieniu do ZV zgodnie z art. 22 ustawy o konfiskacie mienia z 2012 r.
- 15 Po przeprowadzeniu tego dochodzenia komisja ta stwierdziła, że istnieje istotna dysproporcja między z jednej strony majątkiem ZV i jej małżonka a z drugiej strony ich dochodami. W konsekwencji w dniu 18 stycznia 2017 r. złożyła przed sądem odsyłającym wniosek o konfiskatę na rzecz państwa mienia nabytego nielegalnie przez ZV i przez osoby fizyczne i prawne uznane za powiązane z ZV lub znajdujące się pod jej kontrolą.

- 16 Na wniosek wspomnianej komisji sąd odsyłający podjął środki mające na celu zabezpieczenie mienia, o którego konfiskatę wniesiono.
- 17 Pozwani w postępowaniu głównym podnoszą niedopuszczalność tego wniosku, powołując się na niezgodność ustawy o konfiskacie mienia z 2012 r. z dyrektywą 2014/42. Twierdzą oni, że dyrektywa ta ma zastosowanie także w dziedzinie niebędącej dziedziną karną i że nie została ona transponowana prawidłowo do prawa bułgarskiego w zakresie, w jakim w szczególności we wspomnianej ustawie nie przewidziano gwarancji proceduralnych dla pozwanych i osób trzecich, do których mają zastosowanie reguły dotyczące zabezpieczania lub konfiskaty mienia nabytego nielegalnie.
- 18 Sąd odsyłający uściślił przede wszystkim, że w ustawie o konfiskacie mienia z 2012 r. przewidziano wyraźnie w art. 2, że przebieg postępowania w sprawie konfiskaty wszczętego przed sądem cywilnym nie jest uzależniony od postępowania karnego wszczętego przeciwko osobie, której dotyczy dochodzenie, lub osobom z nią powiązanym lub kontrolowanym przez nią. Zgodnie z orzecznictwem krajowym zwykle istnienie zarzutów karnych kierowanych przeciwko danej osobie jest bowiem przesłanką wystarczającą do wszczęcia dochodzenia w odniesieniu do tej osoby. A zatem postępowanie wszczęte na mocy tej ustawy toczy się niezależnie od tego, czy kontrolowana osoba została skazana prawomocnym wyrokiem.
- 19 Następnie sąd odsyłający podkreśla, że w ustawie o konfiskacie mienia z 2012 r. odwrócono ciężar dowodu. Wystarcza bowiem, że komisja ds. konfiskaty mienia podniesie istnienie uzasadnionego podejrzenia, że mienie zostało nabyte nielegalnie. Prawodawca krajowy ustanowił zatem w ten sposób domniemanie nielegalnego charakteru nabycia mienia, którego pochodzenie nie zostało ustalone lub wykazane, i wprowadził pojęcie „dysproporcji w majątku” jako jedyne i rozstrzygającego dowodu istnienia mienia nabytego nielegalnie. Konfiskacie podlega zatem nie tylko mienie z konkretnej działalności przestępczej lub nabyte w następstwie ciężkiego naruszenia administracyjnego, lecz także każde mienie o nieustalonym i niewykazanym pochodzeniu.
- 20 Wreszcie, zdaniem tego sądu, nawet jeśli wniosek o konfiskatę mienia powinien być rozpatrzony w postępowaniu cywilnym, środek dotyczący konfiskaty mienia nabytego nielegalnie jest, ze swej natury, środkiem karnym objętym zakresem stosowania dyrektywy 2014/42.
- 21 Ze względu na to, że w ustawie o konfiskacie mienia z 2012 r. nie przewidziano zaś gwarancji minimalnych wymaganych na mocy dyrektywy 2014/42, jest ona niezgodna z tą dyrektywą. Ponadto nadmierny ciężar dowodu obciążający zainteresowaną osobę również jest niezgodny z art. 48 karty.
- 22 Żywiąc jednak pewne wątpliwości co do wykładni przepisów dyrektywy 2014/42, Sofijski gradski sąd (sąd miejski w Sofii, Bułgaria) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
 - „1) Czy środek dotyczący konfiskaty mienia nabytego nielegalnie ma charakter karny w rozumieniu dyrektywy [2014/42], czy też cywilny, jeśli:
 - a) wskazanym w prawie krajowym celem konfiskaty mienia jest ogólna prewencja, czyli zapobieżenie możliwości niezgodnego z prawem nabycia mienia i rozporządzania nim, lecz bez określenia w charakterze warunku konfiskaty popełnienia przestępstwa lub innego naruszenia oraz bez istnienia bezpośredniego lub pośredniego związku między naruszeniem a uzyskanym mieniem;

- b) konfiskatą jest zagrożony nie odrębny element majątku, lecz: (I) całe mienie kontrolowanej osoby; (II) prawa majątkowe osób trzecich (fizycznych i prawnych), nabyte odpłatnie lub nieodpłatnie od kontrolowanej osoby; (III) prawa majątkowe kontrahentów osoby kontrolowanej i osób trzecich;
 - c) jedyną przesłanką konfiskaty jest ustanowienie niewzruszalnego domniemania dotyczącego nielegalności całego mienia, co do którego nie ustalono legalnego źródła (bez uprzedniej regulacji znaczenia pojęć »legalnego/nielegalnego źródła«);
 - d) reguluje on z 10-letnią mocą wsteczną legalność uzyskanego mienia w odniesieniu do wszystkich zainteresowanych osób (osoby kontrolowanej, osób trzecich oraz ich kontrahentów w przeszłości) w związku z brakiem wykazania źródeł nabycia mienia przez kontrolowaną osobę, co do którego to wykazania nie istniał żaden obowiązek prawny w chwili nabycia konkretnego prawa majątkowego?
- 2) Czy określone w art. 8 dyrektywy [2014/42] minimalne standardy gwarancji praw właścicieli i osób trzecich należy interpretować w ten sposób, że dopuszczają one krajowe prawo i orzecznictwo przewidujące konfiskatę bez spełnienia przewidzianych w art. 4, 5 i 6 dyrektywy [2014/42] przesłanek konfiskaty, gdy postępowanie karne przeciwko danej osobie zostało umorzone ze względu na brak przestępstwa (co stwierdził sąd) lub dana osoba została uniewinniona ze względu na brak przestępstwa?
- 3) W szczególności czy art. 8 dyrektywy [2014/42] należy interpretować w ten sposób, że ustanowione w tym przepisie gwarancje praw osoby skazanej, której mienie podlega konfiskacie, mają zastosowanie również w wypadku takim jak w niniejszej sprawie – w ramach postępowania toczącego się równolegle i niezależnie od postępowania karnego?
- 4) Czy domniemanie niewinności określone w art. 48 ust. 1 [karty], wymóg zapewnienia prawa do obrony określony w art. 48 ust. 2 karty i zasadę skuteczności należy interpretować w ten sposób, że dopuszczają one krajowe uregulowanie prawne takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które:
- a) ustanawia domniemanie przestępczego charakteru mienia o nieustalonym lub niewykazanym pochodzeniu [art. 1 ust. 2 ustawy o konfiskacie mienia z 2012 r.];
 - b) ustanawia domniemanie istnienia uzasadnionego podejrzenia, że mienie uzyskano w sposób niezgodny z prawem [art. 21 ust. 2 ustawy o konfiskacie mienia z 2012 r.];
 - c) przenosi ciężar dowodu związany z wykazaniem pochodzenia mienia i środków, za które je nabyto, nie tylko na kontrolowaną osobę, lecz również na osoby trzecie, które muszą wykazać pochodzenie nie swojego mienia, lecz mienia osoby, od której nabyły prawo, nawet gdy nabycie jest odpłatne;
 - d) wprowadza »dysproporcję w majątku« jako jedyny i rozstrzygający dowód uzyskania mienia w sposób niezgodny z prawem;
 - e) przenosi ciężar dowodu dotyczący wszystkich zainteresowanych osób, a nie tylko osoby skazanej – i to przed skazaniem oraz niezależnie od skazania;
 - f) dopuszcza stosowanie metodyki prawnego i gospodarczego badania i analizy, na podstawie których określa się domniemanie dotyczące nielegalnego charakteru danego mienia oraz jego wartości, które to domniemanie jest wiążące dla orzekającego organu sądowego – bez możliwości przeprowadzenia przez ten organ pełnej sądowej kontroli treści i sposobu stosowania wspomnianej metodyki?

- 5) Czy art. 5 ust. 1 dyrektywy [2014/42] należy interpretować w ten sposób, że dopuszcza on prawo krajowe zastępujące uzasadnione podejrzenie (na podstawie zgromadzonych w sprawie i ocenionych przez sąd okoliczności), że mienie uzyskano w następstwie działalności przestępczej, domniemaniem dotyczącym niezgodności z prawem źródła wzbogacenia wynikającej jedynie z ustalonej okoliczności, że wzbogacenie przekracza określoną w prawie krajowym wartość (na przykład 75 000 EUR w okresie 10 lat)?
- 6) Czy określone w art. 17 [karty] prawo własności, w jego charakterze ogólnej zasady prawa Unii, należy interpretować w ten sposób, że dopuszcza ono krajowe uregulowanie takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które:
 - a) wprowadza niewzruszalne domniemanie odnośnie do istoty i zakresu nielegalnie uzyskanego mienia [art. 63 ust. 2 ustawy o konfiskacie mienia z 2012 r.];
 - b) wprowadza niewzruszalne domniemanie dotyczące bezskuteczności transakcji nabycia mienia i rozporządzania nim [art. 65 ustawy o konfiskacie mienia z 2012 r.], lub
 - c) ogranicza uprawnienia osób trzecich, które posiadają samodzielne prawa do mienia stanowiącego przedmiot konfiskaty lub dochodzą tych praw, w ramach procedury powiadomienia o sprawie tych osób trzecich, zgodnie z art. 76 ust. 1 [ustawy o konfiskacie mienia z 2012 r.]?
- 7) Czy art. 6 ust. 2 i art. 8 ust. 1–10 dyrektywy [2014/42] w części, w której przewidują one gwarancje i klauzule ochronne na rzecz osób dotkniętych konfiskatą lub osób trzecich działających w dobrej wierze, wywołują bezpośredni skutek?”.

W przedmiocie dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

- 23 Komisja ds. konfiskaty mienia podnosi, że odpowiedź na pytania prejudycjalne nie jest istotna dla rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym w zakresie, w jakim dyrektywa 2014/42 nie ma zastosowania w tym sporze, w związku z czym wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest niedopuszczalny. W szczególności zdaniem tej komisji wnioski o konfiskatę mienia jest związany z popełnieniem przestępstwa wskazanego w art. 282 ust. 2 kodeksu karnego. Tymczasem przestępstwo to nie jest żadnym z przestępstw wymienionych w art. 3 dyrektywy 2014/42, który to przepis określa przedmiotowy zakres stosowania tej dyrektywy.
- 24 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pytania dotyczące wykładni prawa Unii, z którymi zwrócił się sąd krajowy w ramach stanu prawnego i faktycznego, za którego ustalenie jest on odpowiedzialny, przy czym prawidłowość tych ustaleń nie podlega ocenie przez Trybunał, korzystają z domniemania, iż mają one znaczenie dla sprawy. Odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie złożonego przez sąd krajowy wniosku jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą wniesiono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem postępowania głównego, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na postawione mu pytania (wyroki: z dnia 24 czerwca 2008 r., Commune de Mesquer, C-188/07, EU:C:2008:359, pkt 30; z dnia 19 marca 2020 r., „AGRO IN 2001”, C-234/18, EU:C:2020:221, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 25 Tymczasem, gdy, tak jak w niniejszej sprawie, nie jest oczywiste, że wykładnia przepisu prawa Unii nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem postępowania głównego, zarzut oparty na niemożności zastosowania tego przepisu do sprawy w postępowaniu głównym

nie odnosi się do dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, lecz dotyczy istoty pytań (wyrok z dnia 19 marca 2020 r., „AGRO IN 2001”, C-234/18, EU:C:2020:221, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 26 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest więc dopuszczalny.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 27 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy dyrektywę 2014/42 należy interpretować w ten sposób, że ma ona zastosowanie do przepisu państwa członkowskiego stanowiącego, że konfiskata mienia nabytego nielegalnie jest orzekana przez sąd krajowy w ramach lub w następstwie postępowania, które nie dotyczy stwierdzenia popełnienia jednego przestępstwa lub kilku przestępstw.
- 28 Na wstępie należy wskazać, że z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że – odmiennie niż w wypadku czynów rozpatrywanych w wyroku z dnia 19 marca 2020 r., „AGRO IN 2001” (C-234/18, EU:C:2020:221, pkt 47) – przestępstwa, za których popełnienie jest ścigana ZV, są objęte pojęciem przestępstwa w rozumieniu konwencji wspomnianej w art. 3 lit. a) dyrektywy 2014/42.
- 29 Okoliczność, że niektórzy z zainteresowanych podnoszą przed Trybunałem, iż w rzeczywistości wspomniane przestępstwa nie są objęte zakresem stosowania wspomnianej konwencji, oraz okoliczność, że czyny rozpatrywane w postępowaniu głównym miały miejsce przed wejściem w życie dyrektywy 2014/42 lub upływem określonego terminu transpozycji tej dyrektywy, nie mogą podważyć tego założenia.
- 30 Ze względu na to, że zgodnie z orzecznictwem wspomnianym w pkt 24 niniejszego wyroku Trybunał nie może badać prawidłowości ram prawnych i faktycznych zdefiniowanych przez sąd odsyłający, powinien on wyjść z założenia, że ta dyrektywa ma zastosowanie w sprawie w postępowaniu głównym.
- 31 W tym kontekście należy jeszcze zbadać, czy dyrektywa 2014/42 reguluje konfiskatę narzędzi i korzyści pochodzących z bezprawnych działań, zarządzoną przez sąd państwa członkowskiego w ramach lub w następstwie postępowania, które nie dotyczy stwierdzenia popełnienia jednego przestępstwa lub kilku przestępstw.
- 32 W tym celu należy przypomnieć, że dyrektywa 2014/42 jest oparta na przepisach części trzeciej, tytule V, rozdziale 4 traktatu FUE, zatytułowanym „Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych”, a w szczególności na art. 82 ust. 2 i art. 83 ust. 1 TFUE.
- 33 Przepisy te zezwalają Parlamentowi Europejskiemu i Radzie Unii Europejskiej na ustanawianie norm minimalnych, po pierwsze, w zakresie, w jakim jest to niezbędne dla ułatwienia wzajemnego uznawania wyroków i orzeczeń sądowych, jak również współpracy policyjnej i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych o wymiarze transgranicznym, i po drugie, odnoszących się do określania przestępstw oraz kar w dziedzinach szczególnie poważnej przestępczości o wymiarze transgranicznym, wynikających z rodzaju lub skutków tych przestępstw lub ze szczególnej potrzeby wspólnego ich zwalczania.

- 34 W tym względzie, o ile należy umożliwić konfiskatę narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z przestępstwa lub mienia, którego wartość odpowiada wartości takich narzędzi lub korzyści, o tyle z motywu 15 tej dyrektywy wynika, że taka sytuacja może mieć miejsce jedynie pod warunkiem, że w odniesieniu do danego przestępstwa wydany zostanie prawomocny wyrok skazujący, a taki prawomocny wyrok skazujący może również zostać wydany w wyniku postępowania zaocznego.
- 35 W tym kontekście art. 4 ust. 1 dyrektywy 2014/42 wymaga, by państwa członkowskie podejmowały niezbędne środki w celu umożliwienia konfiskaty, w całości lub w części, narzędzi i korzyści lub mienia, którego wartość odpowiada takim narzędziom lub korzyściom, w przypadku wydania prawomocnego wyroku skazującego za przestępstwo, przy czym może być to również wyrok wydany w wyniku postępowania zaocznego.
- 36 W konsekwencji, biorąc pod uwagę cele i brzmienie przepisów dyrektywy 2014/42 oraz kontekst, w jakim ją przyjęto, należy stwierdzić, że dyrektywa ta, podobnie jak decyzja ramowa 2005/212, której zakres zgodnie z motywem 9 tej dyrektywy ma ona rozszerzyć, jest aktem mającym na celu zobowiązanie państw członkowskich do ustanowienia wspólnych minimalnych zasad konfiskaty narzędzi i korzyści pozostających w związku z przestępstwami w celu ułatwienia wzajemnego uznawania sądowych nakazów konfiskaty wydanych w ramach postępowań karnych (zob. analogicznie, co się tyczy decyzji ramowej 2005/212, wyrok z dnia 19 marca 2020 r., „AGRO IN 2001”, C-234/18, EU:C:2020:221, pkt 56).
- 37 Dyrektywa 2014/42 nie reguluje zatem konfiskaty narzędzi i korzyści pochodzących z bezprawnych działań, zarządzanej przez sąd państwa członkowskiego w ramach lub w następstwie postępowania, które nie dotyczy stwierdzenia popełnienia jednego przestępstwa lub kilku przestępstw (zob. analogicznie wyrok z dnia 19 marca 2020 r., „AGRO IN 2001”, C-234/18, EU:C:2020:221, pkt 57). Taka konfiskata nie jest bowiem objęta minimalnymi zasadami określonymi w tej dyrektywie zgodnie z art. 1 ust. 1 tej dyrektywy, a zatem regulacja tej konfiskaty jest objęta przywołaną w motywie 22 wspomnianej dyrektywy właściwością państw członkowskich związaną z wprowadzeniem szerszych uprawnień w ich prawie krajowym.
- 38 W niniejszej sprawie wydaje się, że postępowanie w sprawie konfiskaty zawisłe przed sądem odsyłającym ma charakter cywilny i że w prawie krajowym współistnieje ono z reżimem prawnym konfiskaty uregulowanym w prawie karnym. Jest prawdą, że na mocy art. 22 ust. 1 ustawy o konfiskacie mienia z 2012 r. takie postępowanie wszczyna komisja ds. konfiskaty mienia, jeżeli jest ona poinformowana o tym, że danej osobie zarzuca się popełnienie określonych przestępstw. Jednakże z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika, że zgodnie z przepisami wspomnianej ustawy, po jego wszczęciu, postępowanie to, które dotyczy wyłącznie mienia, co do którego zarzuca się, że zostało one nabyte nielegalnie, jest prowadzone w sposób niezależny od ewentualnego postępowania karnego wszczętego przeciwko domniemanemu sprawcy przestępstw oraz niezależny od wyniku takiego postępowania, w szczególności od ewentualnego skazania sprawcy (wyrok z dnia 19 marca 2020 r., AGRO IN 2001, C-234/18, EU:C:2020:221, pkt 60).
- 39 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że orzeczenie, które sąd odsyłający ma wydać w sprawie w postępowaniu głównym, nie wpisuje się w ramy lub nie zostało wydane w następstwie postępowania dotyczącego jednego przestępstwa lub kilku przestępstw. Ponadto konfiskata, jaką może on orzec, w następstwie rozpatrzenia rozpatrywanego wniosku, nie jest uzależniona od

skazania zainteresowanej osoby. Takie postępowanie nie jest zatem objęte zakresem stosowania dyrektywy 2014/42 (zob. analogicznie wyrok z dnia 19 marca 2020 r., AGRO IN 2001, C-234/18, EU:C:2020:221, pkt 61).

- 40 Takiego sposobu wykładni nie podważa wyrok z dnia 14 stycznia 2021 r., Okrazhna prokuratura – Haskovo i Apelativna prokuratura – Plovdiv (C-393/19, EU:C:2021:8), w którym Trybunał uwzględnił decyzję ramową 2005/212. Sprawa rozpatrywana w postępowaniu głównym różni się bowiem od sprawy leżącej u podstaw owego wyroku w zakresie, w jakim konfiskata rozpatrywana w tej ostatniej sprawie była przewidziana w kodeksie karnym, jej zastosowanie miało związek z popełnieniem danego przestępstwa, w owym wypadku przemytu, a zainteresowana osoba została skazana za popełnienie wspomnianego przestępstwa.
- 41 W świetle powyższych rozważań odpowiedź na pytanie pierwsze brzmi następująco: dyrektywę 2014/42 należy interpretować w ten sposób, że nie ma ona zastosowania do przepisu państwa członkowskiego stanowiącego, że konfiskata mienia nabytego nielegalnie jest orzekana przez sąd krajowy w ramach lub w następstwie postępowania, które nie dotyczy stwierdzenia popełnienia jednego przestępstwa lub kilku przestępstw.

W przedmiocie pytań drugiego, trzeciego, piątego i siódmego

- 42 Biorąc pod uwagę odpowiedź udzieloną na pytanie pierwsze, nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na pytania drugie, trzecie, piąte i siódme.

W przedmiocie pytań czwartego i szóstego

- 43 Poprzez pytania czwarte i szóste, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający wnosi do Trybunału o dokonanie wykładni karty, a w szczególności jej art. 17 i 48.
- 44 Tymczasem na mocy art. 51 ust. 1 karty jej postanowienia mają zastosowanie do państw członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii, a zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pojęcie „stosowania prawa Unii” w rozumieniu tego postanowienia wymaga istnienia powiązania między aktem prawa Unii a danym środkiem krajowym, które wykracza poza bliskość odnośnych dziedzin lub pośredni wpływ jednej dziedziny na drugą, przy uwzględnieniu kryteriów oceny określonych przez Trybunał (wyrok z dnia 22 kwietnia 2021 r., Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 45 W niniejszym wypadku, jak wynika z pkt 41 niniejszego wyroku, postępowanie w sprawie konfiskaty rozpatrywane w postępowaniu głównym nie jest objęte zakresem stosowania dyrektywy 2014/42, w związku z czym ustawodawstwa bułgarskiego regulującego to postępowanie nie można uznać za stosujące prawo Unii.
- 46 W tych okolicznościach, ponieważ karta nie ma zastosowania w sporze w postępowaniu głównym, Trybunał nie jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na pytania czwarte i szóste (zob. podobnie postanowienie z dnia 2 lipca 2020 r., S.A.D. Maler und Anstreicher, C-256/19, EU:C:2020:523, pkt 32–34 i przytoczone tam orzecznictwo).

W przedmiocie kosztów

- 47 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie zabezpieczenia i konfiskaty narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z przestępstwa w Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że nie ma ona zastosowania do przepisu państwa członkowskiego stanowiącego, że konfiskata mienia nabytego nielegalnie jest orzekana przez sąd krajowy w ramach lub w następstwie postępowania, które nie dotyczy stwierdzenia popełnienia jednego przestępstwa lub kilku przestępstw.

Podpisy